

دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی شیراز

شبکه بهداشت و درمان شهرستان سقز
بیمارستان شفا شهرستان سقز

تشنج و صرع

تهیه و تدوین:

کوروش حسن پور
پرستار بخش اورژانس

بیمارستان شفا شهرستان سقز

نکاتی که بیماران باید رعایت کنند:

- این بیماران باید بر اساس نظر پزشک، اقدام به مصرف دارو نمایند. کاهش یا افزایش داری مصرفی بر اساس نظر پزشک می باشد.

- قطع ناگهانی دارو می تواند منجر به بروز حمله ی پایدار تشنج شود که گاهی به سختی قابل کنترل بوده و حتی منجر به مرگ بیمار می شود.

- بیماران مبتلا به صرع باید به مدت ۲ تا ۵ سال از قرارگیری در شرایطی که در صورت بروز تشنج می تواند آسیب رسان باشد، اجتناب کنند، از جمله ی این موارد می توان به رانندگی، شنا کردن، کار یا تردد در ارتفاعات اشاره کرد.

- این افراد نباید به تنهایی در جایی رها شوند، بروز تشنج می تواند با آسیب به سر همراه بوده و در صورت نداشتن همراه و دیر رسیدن به مرکز درمانی، به عوارض ناگواری منجر شود.

- زنان مبتلا به این اختلال در حین آشپزی باید در حضور فردی دیگر اقدام به آشپزی نمایند که در صورت بروز تشنج، احتمال سوختگی کمتر باشد.

- بیماران پس از چند سال مصرف دارو و عدم بروز حملات در صورت نوار مغزی طبیعی با دستور پزشک می توانند درمان خود را به تدریج قطع کنند. این افراد می توانند مانند افراد طبیعی فعالیت داشته باشند.

ادامه ی درمان در دوران بارداری بر اساس میزان مصرف در زمان غیر بارداری می تواند عاملی برای بروز تشنج باشد.

اصول برخورد با بیمار تشنجی:

اولین اقدام اطمینان از امنیت بیمار و خودمان است. اگر بیمار در مکانی خطرناک مثل استخر و یا بلندی قرار گرفته، وی را از محل دور می کنیم. پس از برقراری امنیت با اورژانس پیش بیمارستانی (۱۱۵) تماس می گیریم، مانند تمامی حوادث باید در ابتدا راه هوایی بیمار امن گردد. برخلاف تصور عامه نیاز به باز کردن دهان بیمار است. گاز گرفتگی زبان نه تنها مشکلی ایجاد نمی کند بلکه در صورت اعمال زور برای باز کردن دهان جهت رهایی زبان ممکن است به دندان ها آسیب وارد شود. عده ای از انگشت خود برای باز کردن دهان استفاده می کنند که می تواند به آسیب های شدید تا حتی قطع انگشت منجر گردد. برای برقراری امنیت راه هوایی بیمار کفایت وی را به یک سمت بگردانیم تا ترشحات دهانی به راحتی خارج شده و وارد راه های هوایی نگردد.

به دلیل کاهش هوشیاری و خواب آلودگی بیماران، نباید مواد غذایی یا مایعات به آنها داده شود.

کمتر کسی پیدا می شود که با بی‌حاشی‌ها تشنجی برخوردار نگردد. هر چند اغلب افراد هر بیماری را که می لرزد و هوشیاریش کاهش یافته تشنجی تصور می کنند. تشنج انواع مختلفی دارد که بنا بر نوع آن ممکن است بیمار در حین بروز حمله هوشیار نیز باشد و تمام اتفاقات را بیاد بیاورد.

تشنج نوعی اختلال در سیستم عصبی بیمار است که از فعال شدن کانونی در مغز و فرستادن امواج غیرطبیعی منشا می گیرد. این امواج غیرطبیعی بسته به وسعت انتشار می تواند علامت ساز گردند. گاهی می توان علتی برای ایجاد کانونی فعال در مغز یافت (مسمومیت با داروها یا افت شدید قند خون) که در این صورت با درمان علت زمینه ای درمان می گردد. اگر تشنج تکرار گردد و علتی برای آن پیدا نشود به آن صرع می گویند. اگر علت تکرار حمله مشخص باشد دیگر بعنوان بیماری صرع نیست و در واقع علامتی از یک اختلال قابل شناسائی می گردد.

بنابراین به بیمار مبتلا به صرع می گویند که علتی برای بروز حملات مکرر تشنج نتوان یافت.

مهمترین این علائم عبارتند از:

کانون مولد تشنج ممکن است یک یا هر دو نیمکره مغز را گرفتار کند. اگر گرفتاری هر دو نیمکره رخ بدهد بی‌حاشی‌ها هوشیاری را از دست می دهد. در حالیکه در افرادی که یک نیمکره مغزی گرفتار می شود ممکن است هوشیاری از دست برود و یا کاملاً برقرار باشد. تشنج با علائم متنوعی همراه است. بسته به نوع آن این علائم متفاوت هستند. شایع ترین نوع تشنج که بنام منتشر نیز گفته می شود خود را با سفت شدن ناگهانی کل بدن نشان می دهد. سپس بی‌حاشی‌ها دچار حرکات پرشی شده و پس از مدتی شل افتاده و بخواب می رود. بیمار پس از اتمام حمله و بپوش آمدن هیچ چیزی را بیاد نمی آورد. گاز گرفتن زبان، نگاه به سمت بالا در چشمها، خروج کف از دهان، بی اختیاری ادرار و یا مدفوع از یافته های همراه می باشد.

در بعضی از انواع تشنج بی‌حاشی‌ها برای لحظه ای هوشیاریش را از دست می دهد بدون اینکه سقوط کرده و یا حرکت غیر طبیعی داشته باشد. تشنج به همین دو شکل محدود نمی گردد. بسیاری از بیماری ها و اختلالات از تشنج تقلید می کنند که گاهی افتراق اینها نیازمند انجام نوار مغزی است.

بیمارانی که دچار سنکوپ (غش) می گردند؛ مانند افرادی که زیاد روی پا می ایستند یا افرادی که با دیدن خون دچار حالت سنکوپ می شوند، اگر مجدداً به حالت ایستاده برگردانده شوند ممکن است علائمی مشابه با افراد تشنجی داشته باشند.

علت بروز تشنج در افرادی که تحت درمان با داروهای ضد تشنج هستند متفاوت می باشد. مصرف همزمان داروهای دیگر و ایجاد تداخل ما بین داروها، فراموش کردن مصرف دارو از علل مهم است. گاهی با وجود مصرف مرتب و عدم تداخلات دارویی باز تشنج به دلیل فعال شدن خودبخود کانون تشنج در مغز، بروز می کند.

گاهی عواملی دیگر در بروز تشنج نقش دارند از جمله آنها می توان به بارداری و بی خوابی اشاره کرد. در دوران بارداری لازم است میزان و نوع داروی مصرفی بر اساس شرایط بی‌حاشی‌ها تعیین گردد.